

INTERVIEW

MED LENE STAMPE, ROSKILDE UNIVERSITETSBIBLIOTEK

Written by Mikael Elbæk (red.) miel@dtu.dk

En af væsenets markante stemmer går snart på pension. Lene Stampe fra Roskilde Universitetsbibliotek har igennem et langt arbejdsliv sat sit aftryk på måden der laves biblioteker på i Danmark. REVY mødte Lene til en snak om et bibliotekslandskab der har forandret sig igennem årene – og ikke kun til det bedre.

For Lene Stampe startede bibliotekskarrieren med dokumentlevering til forskere og erhvervs-virksomheder. Det var også igennem dette arbejde at hun fik øjnene op for vigtigheden af biblioteks-samarbejdet og de understøttende netværk. ”Jeg var nødt til at vide, ikke bare hvordan det så ud i Danmark, men i hele verden. Dokumentleveringen var, og er, muligt fordi der var et netværk af veterinære biblioteker. Det gjorde indtryk på forskerne at man kunne levere hurtigt, ved at kende tids-zonerne for de forskellige biblioteker kloden rundt”. Jobbet var på det hedengangne Dokumentationscenter tilknyttet DVJB. Her arbejdede Lene Stampe sammen med fire andre hvis opgaver var at lave litteratursøgninger mod betaling, især til erhvervslivet, dokumentlevering og indexering af dansk landbrugslitteratur. ”Det var en pæn stor forretning og den var nødt til at eksisterer indtil der blev åbnet op for at brugerne selv kunne søge. Dengang var den tid der blev anvendt på at søge i de licensbaserede databaser lig med penge, derfor var det helt nødvendigt at have en professionel og systematisk tilgang til søgning, som effektivt og præcist kunne levere resultaterne til kunden.” I dag har brugerne selv adgang til at søge, men man kan måske spørge sig selv om det i virkeligheden er den mest effektive, præcise og oplyste søgning, som foregår ude i de mindre forskningsenheder og blandt studerende og forskere. ”Mange af dem som tidligere ville bruge Dokumentationscenteret, sidder i mindre virksomheder, og nøjes i dag med det de kan finde i Google Scholar. På samme måde kan man undre sig over at der er nogen som kan tage en Ph.d. uden nogensinde at bruge biblioteket” siger Lene Stampe.

Men var det hele så meget bedre i gamle dage?

Bibliotekerne var nogle af de første til at tage internettet til sig. Var det hele så bedre i gamle dage? ”Nej, for katten – jeg elskede det (overgangen til internettet, red.) det var en kæmpe forandring.

Eksempelvis da vi fik DanBIB og ikke længere skulle slå op i trykte kataloger, men kunne få adgang via FTP-servere og Gopher-servere. Da muligheden for e-mails kom til, var det som sendt fra himlen, før det var det breve og telefax. Vi sendte breve til forskere for at få de artikler som man var interesseret i, så fik man en hel stak artikler tilbage. Det er interessant når man oplever det at forskere faktisk gerne giver deres artikler væk. Så opdager man at det en del af deres vej til at blive mere eksponerede. Det er interessant at internettet satte skub til den adfærd, det faktum at forskerne ønsker at blive mere eksponerede og blive læst var med til at sætte gang i Open Access bevægelsen med starten på ArXiv.org og Open Archives Initiative som var grundlaget for parallelpubliceringen og den grønne open access.”

Jeg var aldrig en stor fan af katalogisering, men det blev jeg
Åbnede man en browser til WWW starten af 90'erne var det et ret ensomt og tomt sted. Man kunne søge og søge, men der var ikke meget indhold. ”Jeg var aldrig en fan af katalogisering, men det blev jeg. Havde biblioteker kloden rundt ikke katalogiseret alt den viden som de havde, ville WWW have været et totalt kaos. Hvis ikke metadata om indhold lå i formater, som kan konverteres, så ville vi ikke kunne genfinde det nu. Jeg må bare understrege, at biblioteker har været ekstremt gode til at følge formater og standarder verden over. Det ironiske er at konvertering, digitalisering og bibliotekernes tidlige automatisering af processer mv. kan retfærdiggøre at sektoren bliver beskåret, samtidigt med at der også forlanges mere af os” siger Lene Stampe.

Det er også tankevækkende at katalogisering er blevet et fy-ord, kald det metadata og det har straks en moderne klang.

Centraliser dog nogle udvalgte opgaver

Lene Stampe har altid været meget nysgerrig på, hvordan det samlede biblioteksvæsen fungerer og det har derfor været helt naturligt at engagere sig i bibliotekssamarbejde, både internationalt og nationalt, ikke mindst Danmarks Fag-, Forsknings- og Uddannelsesbiblioteker (DFFU). Lenes tilgang til at engagere sig i de forskellige netværk er, at hvis man er villig til at ofre noget på fællesskabet, så giver det mange gange tilbage. Hun er bekymret for udviklingen og fastholdelsen af det samarbejdende biblioteksvæsen som hun ser presset af de strukturelle forandringer sektoren har været igennem de seneste år. Hun mener at forandringerne har gjort at forskningsbibliotekerne har kigget mere indad og nedprioriteret bibliotekssamarbejdet. Samtidigt ser hun at der er masser af muligheder for bibliotekerne for der er mere end

STÅ SAMMEN FOR POKKER!

nogensinde behov for de kompetencer bibliotekerne besidder.” Vi skal bare være meget bedre til at markedsføre vores kompetencer overfor aftagerne.”

Lene Stampe forstår ikke forskningsbibliotekernes behov for at opfinde den dybe tallerken og finde på egne løsninger til ting, som ligeså godt kunne ligge centralt eller løses i fællesskab. Hun har det også svært med BFI hvor der bruges en frygtelig masse ressourcer på at vedligeholde lister over pointgivende tidsskrifter. ”Det er en frygtlig masse ressourcer som anvendes til en lille omfordeling. Jeg går ind for centralisering af udvalgte opgaver. Jeg går meget ind for genbrug – eks. DanBib som ægte fælleskatalog. Hvorfor pokker katalogiserer vi ikke bare i DanBib én gang – det eneste man skulle tilføje var lokale data hvis vi alle sammen anvender samme format.”

Når det gælder nogle af de nye opgaver som mange biblioteker er involveret i, eksempelvis håndteringen af forskningsdata, så mener Lene Stampe, at det er opgaver som vil kunne betjenes bedst centralt: ”Det kan jo godt være at hvert universitet skal have en forskningsdata support. Men, jeg forestiller mig at man bør have et centralt arkiv til dataopbevaring, det ville være tåbeligt hvis hvert universitet skulle lave deres eget arkiv til forskningsdata.”

Internationalt udblik er vigtigt

I en årrække var Lene Stampe medlem af DFFUs bestyrelse og som en del af dette arbejde deltog hun i den årlige IFLA-konference. ”Det var noget af det mest fascinerende - nogen synes måske det er latterligt – men jeg synes det er super interessant at vide noget om hvordan forskellige

biblioteker, systemer og samfund fungerer.” Lene Stampe er meget klar på, at en af de ting man ikke må opgive er det internationale udsyn. ”Man må ikke lade sig isolere. Hvis man er isoleret er man et let offer, vi skal opføre os som flokdyr i biblioteksverden.” Hun peger på licensområdet som et af de fagfællesskaber som holder fast i et stærkt internationale samarbejde. Et eksempel på dette er de halvårslige ICOLC møder (International Coalition of Library Consortia, Red.) i hhv. Europa og Nordamerika, som er fortrolige møder. ”Det er et forum hvor vi godt kan fortælle hinanden om nogle af de ting som ellers er fortrolige.” Samarbejdet er helt nødvendigt mener Lene Stampe: ”Danmark er for lille til at gå i selvstændigt boykot mod de store forlag. Men at slå sig sammen om en fællessag det fungerer. Licensnetværket og Open Access netværket har været fine eksempler på dette. Endeligt er det jo altid dejligt at få ansigter på nogle af alle de mennesker man e-mails med verden over”, slutter Lene Stampe.

Vi må ikke blive indadvendte

I de sidste år har DFFU-bibliotekerne oplevet en voldsom forandring i deres vilkår. Først har den årlige effektivitetsbesparelse betydet at de økonomiske rammer for biblioteksdriften har været nedadgående. Men dette vilkår er ens for alle statslige institutioner, der hvert år skal spare 2% på budgettet. En mere fundamental forandring er ændringen i bibliotekernes status fra \$10 biblioteker med egne poster på finansloven. Bibliotekerne er i dag helt underlagt universiteternes budget og ofte også universiteternes centrale organisering. Lene Stampe mener at dette har haft en negativ udvikling på det samarbejdende biblioteksvæsen. ”Hvis vi kigger på det samlede danske universitetssvæsen, så kan den ændrede finansiering og organisering betyde at vi bliver indadvendte, og fokuserer på egne brugere. Det betyder at det samlede biblioteksvæsen bliver forringet. Og i sidste ende betyder det at brugernes oplevelse af bibliotekernes service bliver dårligere.”

På den positive side har den organisatoriske forandring også medvirket til et mere nært samarbejde med universiteternes egne administrative enheder og med forskerne. ”Jeg tror at vores involvering på universiteterne vil gro. Men fællesskabet i det samlede danske biblioteksvæsen, det skal man passe på. Man nedlagde Biblioteksstyrelsen, det var en katastrofe. Der er stort set ikke nogen med bibliotekserfaring tilbage i det der nu hedder Slots- og Kulturstyrelsen. Der sidder efterhånden kun folk som aldrig har set et bibliotek fra indersiden og forskningsbibliotekerne er jo slet ikke repræsenteret”.

Tættere på universitetet giver også nye muligheder for bibliotekerne

En af de ting som Lene bider mærke i, er at bibliotekerne har forsøgt at blive mere involveret i arbejdet på universiteterne. Især områder som forskerstøtte, fondsansøgninger mv. er i vækst. Hun mener dog at bibliotekerne lider af et profileringsproblem: ”Det har altid irriteret mig at biblioteker ikke blev vurderet som ligeværdige partnere i forskning. Men vi kan noget som forskerne ikke kan og vi kan spare dem for en masse tid. Ud over de klassiske dyder som

litteratursøgning, kendskab til databaser, referencehåndtering er der også et voksende område for værktøjer til dataanalyse og til håndteringen af forskningsdata - et eksempel herpå er NVivo” (software til kvalitativ dataanalyse, red.).

Et andet område hvor bibliotekerne har kompetencer er inden for systematiserede litteratursøgninger og Lene Stampe så gerne, at man genindførte kravet om litteraturreviews specielt i forbindelse med fondsansøgninger. ”Det burde være et standardkrav, at man skulle bevise at der ikke var lavet forskning i området før”. Måske er det på vej tilbage?

”I det hele taget er vi meget, meget dygtige – forskerne ved det bare ikke altid.” Men det er sgu’ vores egen skyld. Vi har hele vejen haft et problem med at fortælle hvad vi kan. Vi banker på nu og måske lykkes det denne gang.

Tid til golf og klassikere

Hvilke råd vil du give til dine kolleger inden du selv går på pension? ”Stå sammen for pokker! Biblioteker, især forskningsbibliotekerne, har været præget af forskellige faggrupper og skel mellem disse. Det er heldigvis aftagene – det giver en meget større sammenhængskraft at man kigger mere på evner end hvad der står på ens eksamensbevis.”

”Jeg tror vi bliver bedre og bedre sammen. Men det kræver at vi arbejder sammen. Ikke blot indenfor organisationen, men også på tværs i sektoren.”

Hvad skal du lave når du ikke går på arbejde mere? ”Jeg skal spille en masse golf. Masser af golf. Herudover vil jeg også gerne have tid til at læse rigtig litteratur og ikke kun excelark, som mest er det jeg læser nu. Jeg trænger virkelig til at læse nogle store klassiske romaner igen og komme væk fra lister over tidsskrifter, ISSN-numre og priser (som altid stiger!). Det glæder jeg mig til.”

CV Lene Stampe

Færdig fra Danmarks Biblioteksskole
sektion 2 i 1981

Ansættelse på Dokumentationscentret /
Danmarks Veterinær- og Jordbrugsbibliotek
(DVJB) 1981-2003

Roskilde Universitetsbibliotek 2003-2016

Indvalgt i DF's bestyrelse for FMDF
(Foreningen af Medarbejdere i Danmarks
Forskningsbiblioteker)

Formand for FMDF fra 2000 og
næstformand i DF indtil 2007.